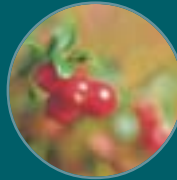
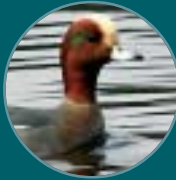
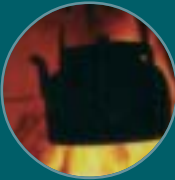

Vika

en plats att upptäcka

pris 20 kr

Välkommen till Vika!

Med denna broschyr vill vi väcka intresse för Vikabygden, och vi hoppas att både du som är genuin Vika-bo, är inflyttad eller är tillfällig gäst i vår bygd hittar något intressant utflyktsmål.

Vika Kyrkby ligger 19 km söder om Falun med sjön Runn i väster och stora skogar som breder ut sig i de norra och östra delarna av socknen. Däremellan är det gammal jordbruksbygd med kommunens kanske bördigaste jordar och gynnsammare klimat för odling än i andra delar av kommunen.

Av Vikas sockenvapen framgår att det här är en gammal bergsmans- och jordbruksbygd. Stjärnan härrör från den gamla bergsmanssläkten Stierna. Slagorna användes i tröskningen som var ett av de tyngsta arbetena på en bondgård. Det är också en gammal historisk bygd där Gustav Vasa rörde sig och där ”den svenska skaldekonstens fader” Georg Stiernhielm föddes 1598.

Mitt i byn ligger Vikaskolan. Där går ca 185 barn/elever som är mellan ett och tolv år gamla. Vikaskolan består av

förskola, fritidshem och skola. På förskolan finns avdelningar för olika åldersgrupper. I skolan finns sex klasser varav två av klasserna består av förskoleklassen och barnen som går i åk ett och två. Fritidshemmet har ca fyrtio barn inskrivna.

I Kyrkbyn finns ett litet centrum med café som även tillhandahåller livsmedel, basvaror, bensin och är apoteksombud. Där finns också en biblioteksfilial, frisör och en lokal för dagbarnvårdarna och deras verksamhet. I hela socknen finns 60 till 70 företag och företagare av skiftande storlek, allt från enmansföretag till företag med ca 200 anställda. I Vika har vi lantbrevbärning med all den service det innebär samt bokbuss till utbyarna. Bredband byggs under 2004 och 2005.

I Vika finns ett stort antal föreningar, allt från flera jaktklubbar, fiskevårdsförening, fiskeklubb med egna vatten, idrottsföreningar, scoutkår, hembygdsförening, bygdegårdsföreningar, båtklubbar, aktiv församlingsverksamhet, PRO och vävstuga mm.

Foto Måns Pettersson

Foto Benny Norgren, FK

Runt om i bygden finns flera aktiva bygdegårdar där olika evenemang ordnas och som också går att hyra. Dessa är Kniva bystuga, Strands bystuga, Sundets bygdegård, Templet i Kyrkbyn (Vika scoutkår) och även sockenstugan bredvid kyrkan.

I Kyrkbyn finns många möjligheter till fritidsaktiviteter. Bland annat finns en ishockeyplan (som renoverades 2003), flera fotbollsplaner (varav en fullstor gräsplan), längdskidspår på 2,5 km med belysning, pool som återinvigs 2004 och en småbåtshamn. Ytterligare småbåtshamnar finns i Strand och en riktigt stor sådan i Staberg. Vintertid kan den som tycker om att åka långfärdsskridsko få sitt lystmäte på Runn och Vikasjön. För den som är hästintresserad finns flera möjligheter att hyra stall och ridhus i Strand. En delsträcka av Sverigeledens totalt 260 mil cykelled går genom Vika socken från Torsång vidare till Svärdsjö.

Många förknippar Vika med ett alldeles utsökt knäckebröd. Tyvärr finns inte tillverkningen kvar inom Vika utan sedan 1975 bakas allt Vikabröd i grannsocknen St.Skedvi.

Vika församlings befolkning har ökat stadigt åtminstone de senaste 25 åren och det bor nu drygt 1 600 personer i Vika, varav drygt 400 personer bor i Kyrkbyn.

Vi har i denna broschyr begränsat oss till den del av Vika socken som ligger inom Vika församlings gränser. Den del av Vika socken som hör till

Hosjö församling ryms inte i denna broschyr. Mer information kan du hitta på vår hemsida www.vikabygden.nu.

Välkommen att upptäcka Vika!
önskar Vikabygdens Intresseförening

Foto Martin Eriksson

Foto Lotta Örtendahl

Vika sockendräkt, utarbetades i början av 1920-talet. På bilden ses syskonparet Christina och Lars-Erik Lunä.

1 **Skuruhäll** ligger på Oxebergs Råberg, 248 meter över havet och är en knutpunkt i landskapet. Dit går gränser för två län Gävleborgs och Dalarnas. År 1492 när gränserna bestämdes för de fem gamla kyrksocknarna, Sundborn, Vika, St Skedvi, Husby och Torsåker sammanstrålade dessa på Skuruhäll. Under 1600-talet var skogen värdefull och tvister uppstod hur gränsen egentligen gick. År

1702, fick på uppdrag av Kungl:Majt, landshövdingen i Dalarna baron Gripenhielm mfl att en gång för alla fastställa gränserna. De utvalde "en i ögonenfallande berghäll" och reste Skuruhällsröset, som är en meter högt och fyra meter i diameter. I mitten en hjärtstock och "visare" som visar gränserna för de olika socknarna och landskapen.

Text LT

2 Utsiktsberget **Stabergs Klack** ligger strax nordöst om Gamla Stabergs bergsmansgård. Det går en skyltad stig dit upp från gården. Stigen är bitvis ganska brant och inget för små barn eller rörelsehindrade. På toppen finns en slobod och en eldstad. Där finns också flera gamla ristningar från 1700- och 1800-talet. Man har en fin utsikt över Runn och omgivande landskap från toppen. Stabergs Klack ligger på 187 meter över havet vilket ger 80 meters skillnad mot Runn som normalt ligger på 107 meter över havet.

Text WO

Foto Måns Pettersson

Midsommar i Vika

Foto: Börje Eriksson

3 Kniva är en liten by som ligger ganska precis halvvägs mellan Vika och Hosjö. Den skiljer sig markant från de andra vikabyarna. Det här är en gammal industriort, vilket tydligt märks än idag.

Byns storhetstid varade från tidig medeltid till 1700-talet, då här fanns flera stycken stora kopparhyttor, rostugnar och smedjor. Här bodde också flera Dala-fogdar och mäktiga bergsmän i forna tider. Än idag ser man

4 Gamla Stabergs bergsmansgård med anor från 1500-talet ligger naturskönt nedanför utsiktsberget Stabergs Klack i Kniva, bara några hundra meter från Stabergs båthamn. Norr och öster om gården finns vidsträckt strövområden och fina fiskesjöar. På gården, numera ägd av Vika–Hosjö Hembygdsförening, finns ett av kommunens finaste kaféer, öppet dagligen sommartid. Det finns även ett arbetslivsmuseum med gamla föremål från socknen och ett fint skolmuseum. Där finns också Europas största (?) separator-samling och en mycket stor

de väldiga slagghögarna på länsvägens västra sida när man passerar Staberg.

Här fanns både ett tegelbruk och det välkända bageriet Vika-Bröd ända in på 1960-talet, men idag är Kniva en stillsam och idyllisk liten villaförort. Längst upp längs byvägen ligger Lisselbo, en stor fritidshusbebyggelse. Gamla Staberg med sin berömda barock-trädgård hör också till Kniva.

Text WO

bildsamling från Vika (visas på begäran) och förstås den berömda barock-trädgården.

Bostadshuset på gården härstammar från 1700-talet, med delar ända från 1500-talet. Sommartid anordnas konserter, utställningar, sillafton och mycket annat. Under ”Falun Då”-dagarna i juli anordnas mängder av aktiviteter på gården. Gamla Staberg ingår i Världsarvet och även i det blivande kulturresevatet Trekanten. Ett besökscentrum för hela bergsmansbygden inom Världsarvet har inrättats i Staberg.

Text WO

Foto Lena Johansson

Foto Måns Pettersson

Foto Lena Johansson

5 Den vackra **barockträdgården i Staberg** som ligger i anslutning till Gamla Staberg är väl värd ett besök. Trädgården renoverades åren 1997–1999 till sitt originalskick, det vill säga som man föreställer sig att den såg ut på 1750-talet. Trädgården, tillsammans med de gamla husen strax intill, ger oss en god bild av hur en förmögen bergsman bodde och levde på 16- och

1700-talen. I trädgården finns förutom krydd- och köksväxtodlingar ett sjuttioatal äpple- och päronträd, företrädesvis av äldre sorter. Två rud-dammar finns också.

Trädgården är ett mycket populärt turistmål, som årligen besöks av tusentals människor.

Text WO

6 **Bergsmansleden** binder ihop det populära utflyktsmålet Gamla Staberg med Stiernhielmsstenen samt det gamla industriområdet som innefattar slaggvarpen och hyttplatserna vid Trekanten.

Det är en kort och lättvandrad, välskyldad led, bara 1500 meter lång. Den går från Gamla Staberg genom trädgården och Trekantens blivande kulturresevat; vidare till Stiernhielmsstenen, så tillbaka och över vägen till hyttområdet och slaggvarpen vid Runn. Längs leden finns flera kulturhistoriskt intressanta lämningar, utom hyttruiner även rester av en kvarn, en smedja, kvarndammen och Knivas äldsta tegelbruk.

Text WO

Foto Stig Forsling

7

Stiernhielmsstenen. På Gammelgården i Kniva föddes 1598 ”den svenska skaldekonstens fader” Georg Stiernhielm. Han var en av våra första internationella ”kändisar”, och man beslöt att hedra hans minne med en minnessten. Han var även verksam som forskare inom filosofi, språk, fornhistoria, fysik, matematik och krigsvetenskap. Han studerade utomlands och verkade en stor del av sitt liv i de dåvarande svenska provinserna i Baltikum där han innehade höga statliga ämbeten. Stenen invigdes 1928 efter ett enormt ideellt arbete av Vika–Hosjö Hembygdsförening. Monumentet väger tio ton och har en höjd av 4,2 meter. Stenen är huggen i Vika-Strand. Den gjutna medaljongen är gjord av skulptören Arvid Backlund.

Text WO

8

Knivstigen är den del av Dalkarlsvägen som går från Kniva genom Vika socken till St. Skedvi gränsen. Längs stigen finns dokumenterat ett antal platser som beskriver stigen historia och lokalhistoriska händelser, tex, en kolarkoja, Gnolas vål, Jungfrukällan, Psalmbokstallen, Stenkumlet, Björnhålet, Skvalta mm.

Dalkarlsvägen kallas hela den herrarbetsväg som startar i Mora och går till Mälardalen och Stockholm vari Knivstigen är en del. Namnet Dalkarlsvägen är relativt nytt och har uppstått i och med de vandringar

mellan Dalarna och Stockholm som har återupptagits på 1990-talet. Den användes av de som från övre Dalarna gick söderöver för säsongsarbete. Användes från slutet av 1400-talet in på 1900-talet.

Text LT & MP

9

Dalkarlsleden kallas den led som förr användes av forkarlar från Siljansområdet, som arbetade vid Såghyttan på vikaskogen. Den börjar vid Koparvet i Kniva och fortsätter över bergen, längs Stentjärnsvägen och vidare till Såghyttan. Leden är ganska krävande och man bör ha god

tid på sig. Det tar ett par timmar att gå den i lugn takt. Sotbo gamla fåbod, som ligger lite längre söderut längs leden, är ett nästan urskogsartat område väl värt ett besök. Flera kolbottnar och kolarkojeruiner finns längs leden.

Text WO

10

Kivnäbben. Platsen kallas också för Svansbacke. Ute på näset finns lämningar efter en medeltida gård, odlingsrösen och spår efter tidigare odling. Gården nämns i skriftliga källor först vid 1500-talets mitt. Namnet Kivnäbben antyder att gården varit en befäst gård (troligen med ett skansverk av trä). Från den gamla gårdsplanen har man god utsikt över vattnet men också mot land. Ute på udden har det funnits en ångbåtsbrygga. Udden är mycket naturskönt med en pelarsal av björkar med inslag av låga enbuskar och utsikt mot Runn och jordbruksmark. På väg ut till udden passerar man en liten badplats med sandstrand. Nuvarande mangårdsbyggnad på hemmanet Kivnäbben byggdes omkring år 1850. Vika kommun köpte gården 1902 och blev

då fattigstuga. Därefter har gården kallats Vika Försörjningshem och Vika ålderdomshem för att vid Vika Kommuns sammanslagning 1967 med Falu stad anta namnet Vikagården. Under många år bedrev Falu kommun barnkollo verksamhet här. År 1992 sålde

Foto Måns Pettersson

Falu kommun Vikagården och har sedan 1993 fungerat som Vandrarhem i privat regi. Text LT & MP

11

Fortallen växer vid Runns strand i Fernviken och syns från väg 266. Den har mycket kraftiga och förvridna grenar som breder ut sig vitt åt sidorna. På avstånd liknar tallen till formen den välkända sparbanks-eken. Vintervägen från Falun gick över Runn till Fernviken där

Fortallen var riktmärke och vidare över skogen förbi Ormhagen och ut över Övre Klingen och söderut. Vid Fernviken fanns 1655 en färdstuga med krogen ”Töfva (dröj) lite”. Den flyttades till Åkern på 1870-talet. En annan väg gick över Kyrkbytjärn till Strand. Tallen är ett ”NATUR-MINNE fridlyst enligt lag”. I stammen är inslagna 3 smidda spikar och en kort järnten, vilket skulle kunna tyda på att den tjänstgjort som skandvärkstill.

Text LT & MP

Foto Måns Pettersson

Foto Emma Zakrisson

12 Kyrkan. Vika sockens relativa välstånd manifesteras i den stora gedigna, tegelornrade gråstenskyrkan från 1400-talets andra hälft, vilken står som medelpunkt i bygden. Delar av kyrkans grundläggning tillhör en äldre föregångare, även den en stenkyrka. Men den första kyrkan i Vika var av trä och bör ha uppförts på platsen senast under 1200-talet.

När den nuvarande kyrkan restaurerades 1917-1918, upptäcktes överkalkade målningar från 1500-talet. Under putsen gömde sig också en igenmurad

Foto Måns Pettersson

sångläktare, gapskulle, som var inrymd i sakristians övre våning. I det vid reformationen igenmurade utrymmet stod en skatt, bestående av medeltida träskulpturer från den katolska tiden, vilka nu är utplacerade i kyrkan. Dopfunten är från tidigt 1500-tal.

Text LT

Foto Stig Forsling

Foto Måns Pettersson

13

Ett besök vid **Kyrkbytjärn (nr 13)**

&

14

en tidig majmorgon kan ge en naturupplevelse som inte många andra ställen i Dalarna kan erbjuda. Över tjärnen flyger skrattmåsarna fram och tillbaka med bomaterial i näbben och deras skrånande bildar en ljudkuliss typisk för en näringsrik fågelsjö. I närheten av måskolonin simmar sothönor och skäggdoppingar, även dessa i full fart med att bygga bon, fullt medvetna om skyddet som kolonin utgör för rovdjur. Över bladvassen på tjärnens östra sida spelflyger det bruna kärnhöksparet

Foto Martin Eriksson

och vidare kan ses i stort sett hela den isfria delen av året. Fiskgjusen fiskar nästan dagligen i tjärnen sommartid och i sommarnatten hörs sjungande sävsångare, grymtande vattenrall och kanske tiggande hornuggleungar från

Gramsängs udde. Det rika fågellivet har fått följden att tjärnen nu ingår i det europeiska nätverket av värdefulla naturområden som kallas Natura 2000. Detta innebär att Sverige åtagit sig att bevara områdets värden för fågellivet.

Restaureringsarbetet av Kyrkbytjärn utförs i samarbete mellan miljökontoret Falu kommun, markägarna, lokala brukare och intresseorganisationer samt länsstyrelsen.

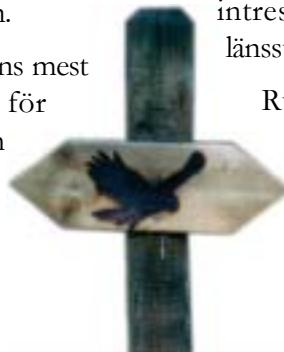
Runt Kyrkbytjärn går en cirka tre kilometer lång vandringsled markerad med skyltar som visar

Foto Lars Lagerqvist

samtidigt som rördromen tutar sina dova flask-blåstötur väl dold i vassen.

Kyrkbytjärn är utan tvekan Faluns mest betydelsefulla fågelsjö, både för häckande fåglar och för fåglar som passerar på vår- och höstflyttning. Änder, svanar, gäss, doppingar

en flygande kärrhök. Efter leden finns tre olika fågeltorn som erbjuder bra observationsplatser för tjärnens olika delar. På västra sidan finns en slobod med eldstad och på östra sidan finns

Foto Måns Pettersson

kopior av sk blåsterugnar i vilka man framställer järn ur myr- och sjömalm enligt forntida teknik. I södra delen av tjärnen finns betade strandängar där gärna änder, gäss eller vadare går omkring bland de betande nötkreatureren. Längst i söder finns **Gramsängs udde (nr 14)**, en tallbektad åsrygg som går ut i tjärnen och som är ett geologiskt naturreservat - rullstensås. Åsen erbjuder även den en mycket vacker och bra rast- och observationsplats.

Text TJ &MP

15 **Fornäs udd.** Längst ut på udden, längs en sträcka av 500 meter, ligger ett tiotal gravar i form av rösen och stensättningar. De påminner om sk norrländska kuströsen av bronsålderstyp - (bronsåldern 1500 – 500 fkr). Gravav denna typ är mycket ovanliga i landskapet. Storleken varierar mellan tre och fjorton meter i diameter och höjden mellan 0,2 – 1,3 meter.

Foto Stig Forsling

Deras form och läge tyder på avsevärd ålder. Gravarna har utgjort begravningsplats för befolkningen i en närbelägen by eller gård under brons- eller järnåldern (1500 – 110 eKr). De döda har vanligen bränts på bål. Kanske har vi här de äldsta fasta lämningarna efter människor i Vikabygden.

På Fornäs udd finns även ett par stycken kalkbrott alldeles i strandkanten. Ett flertal gruvhål finns också på Fornäs. Man kommer enklast till Fornäs udd sjövägen. Med bil tar man av från vägen mellan Vika och Torsång mot Sveden. Vid Kråknäs följer man vägen till höger och tar av första till vänster och sedan följa den högra vägen ända till vägslutet och sedan stigen ut till udden i Runn.

Text SF & MP

Vika Café

023-77 03 69 - Vikavägen 133 (mittemot kyrkan)

Café - Livs - Bensin - Kiosk - Videouthyrning
Svenska spel - Apoteksombud

Enkla luncher - Sallader - Smörgåsar - Kaffebröd
Smörgåstårter & landgångar på beställning

Öppettider	1/5-31/8	mån-fre 10-20	lör-sön 11-20
	1/9-30/4	11-19	12-19

Gamla Stabergs café & kök

sommartid öppet dagligen 10-19

övrig tid öppet helger och julbord

023-158 58

Välkomna till Gamla Staberg
(Lv 266 mot Hedemora)

Rankhyttans Herrgård

SPA • Hotell • Konferens • Restaurang

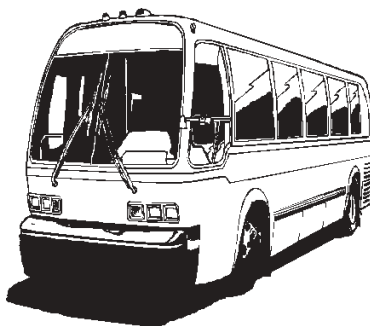
Herrgården som förenar
gammeldags trevnad med
avkoppling i traditionsrik miljö

Tel. 023-77 04 60

Fax 023-77 05 84

www.rankhyttan.se

Vi kör dig dit du önskar!

Runnvika Buss & Taxi AB

070-577 11 25

HÅR

Barn
dam & herr

Ring för
hembesök

Gör ett klipp hos...

Din frisör i Vika

Välkommen

till Lena

för bokning ring

023/77 04 18

Jag finns även på Härfragre i Falun

tel. 023/151 00

GAS BOLAGET

Vi utför:

- Installation och service av gasol-spisar, gasolkylskåp, gasol i husvagn och husbil.
- Provning av dykflaskor mm.
- Värmning av tält och bygg-arbetsplatser

Vi säljer:

- Gasol
- Gasolkomponenter
- Tillbehör

GASBOLAGET I DALARNA AB

Ragvaldsberg 56

791 96 FALUN

Telefon

023-77 10 43

BYGG TJÄNST

ByggTjänst i Falun AB
Box 105, 791 23 Falun
besök: Matsarvsvägen 9
023-70 40 65

- Nybyggnad
- Ombyggnad
- Reparation

Vi byggde caféet vid
Gamla Staberg och
renoverade Vikapoolen

ANTES BYGG

070-516 44 93 FALUN

ALLT INOM BYGGNATION

070-516 44 93
ante.bygg@telia.com

Vi hjälper er med
ombyggnad
tillbyggnad
takarbeten
murningsarbeten
med mera...

KNIVA BYGG

Bengt Andersson
023-77 10 19
070-624 66 00

GRÄV CLAS

DIN MARKENTREPRENÖR

Vi utför alla typer av:

Markarbeten

Grundläggningar

Dränering & fuktskyddsisolering
av källarvåningar

RING! 023-77 05 77
mobiltel 070-576 12 97

RENSBY

SKOGSAVVERKNINGAR AB

070-55 25 496 070-55 25 783

FALUN

Markgruppen AB

MARKGRUPPEN AB

Niklas Eriksson

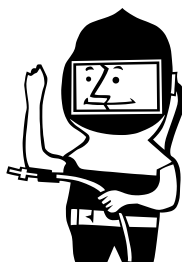
Vikavägen 163

791 95 Falun

telefon/fax 023-77 01 22

mobil 070-565 35 95

niklas.eriksson@markgruppen.com

SBAB

Sörängets Blästerservice AB

☎ 023 - 912 01 • 070 - 548 70 09

Föreningslivet i Vika

Bysamfälligheten i Strand	Strands Gymnastikförening
Bysamfälligheten i Vika	Vika – Hosjö hembygdsförening
Falu Fågelklubb	Vika–Kniva Jaktklubb
Faluverkens sportfiske klubb	Vika Biodlarförening
Folkarbyn/Sunnanhaga Vattenledningsförening	Vika Bygdegårdsföreningen
Föräldraföreningen i Vika	Vika Båtklubb
Kniva Bystugeförening	Vika elektriska ekonomiska förening
Kniva IF	Vika Fiskevårdsområdesförening
Korsnäs IF Bågskyttesektion	Vika Gille
LRF Vika kretsen	VIKA IF
Nyhyttans intresseförening	Vikabygdens intresseförening
PRO Vika	Vika Jaktklubb
Rostuddens samfällighetsförening	Vika Röda Kors krets
Skattejordägarna i Vika	Vika Scoutkår
Stabergs Båtklubb	Vika Sportfiskklubb
Strands Bystuga	Vika Södra Jaktklubb
Strands Båtklubb	Vika Vägförening
	Vika Vävstuguförening

**Kontaktpersoner till varje förening
hittar du på www.vikabygden.nu**

VIKABYGDENS INTRESSEFÖRENING

Vikabygdens intresseförening har till uppgift att utveckla bygden och främja samhällsintressen i Vika.

- Genom att bli medlem stödjer du föreningens arbete att bevara, förbättra och utveckla den samhällsservice vi har idag och kommer att behöva i framtiden.
- Föreningen försöker samverka så mycket som möjligt med andra föreningar, företagare och enskilda i Vika.
- Föreningen ska företräda Vikas samlade intressen i förhållande till kommunen och andra myndigheter.
- Föreningen verkar inom samma geografiska område som Vika skolas upptagningsområde.
- Föreningen är partipolitisk och religiöst obunden.
- Enskilda personer, hushåll, företag och föreningar kan vara medlemmar i föreningen. Medlemsavgiften är 40:- för enskild eller per hushåll och 100:- för företag eller förening.

Läs mer om föreningen på vår hemsida www.vikabygden.nu

Välkommen som medlem!
Organisationsnummer: 883202-6556,
Postgiro 32 86 46–5,
Bankgiro 5316-3275

Vika-Hosjö Hembygdspförening

Föreningen bildades år 1925 i Vika. Vår hembygdsgård är bergsmansgården Gamla Staberg i Kniva, mittemellan Vika och Hosjö. Där finns numera ett nytt fint kafé, tre museer och förstås Stabergs berömda barockträdgård.

Vi har i många år arrangerat den stora sillfesten på Gamla Staberg, midsommarfesten i Vika Kyrkby, spelmansstämmor, gökotta på Stabergs Klack, hemslöjdsdag, trädgårdsdag, Knivstigs promenader och mycket annat.

Föreningen försöker framför allt bevara det gamla kultur- och miljöarvet inom socknen och ta vara på gamla föremål och fotografier. Vill du veta mer om föreningens verksamhet, se aktuella kontaktpersoner på vikabygden.nu. Och visst vill Du väl bli medlem? Sätt bara in rätt belopp (50:-/person eller 75:- för familj) på vårt postgiro **49 19 64 - 3**

Med vänliga hälsningar
Styrelsen

Knivstigen nämns runt 1662 i kyrkliga dokument, men är äldre än så. Den ingår i **Dalkarlsvägen**, leden mellan Mora och Stockholm, som "herrarbetarna" tog när de gav sig söderut på säsonsarbete. Initiativet till återupptagandet och iordningställandet av Knivstigen kommer från Vika-Hosjö Hembygdsförening. Knivstigen är markerad med röd färg och Dalkarlsleden med blå färg. Stigen är relativt lättgången men grövre skor eller gummistövlar rekommenderas. Stigen börjar vid Bollerhalsen i Kniva. Enkel väg mellan Bollerhalsen och Skälbo är cirka 7 km.

Yngves koja, byggd på grunden till en äkta kolarkoja, ger en inblick i hur kolarna bodde. En mila stod alldeles invid stigen mittemot kolan. Här finns en eldstad, så hit kan man gå för korvgrillning.

Gnolas vål. Här skedde ett rånmord 1764. Lagg en kvist på vålen och hedra den mördade Olof Andersson från Rättvik!

Jungfrukällan eller Hundkällan. En klar och fin källa med gott vatten.

Psalmbokstallen. Vid denna tall, berättas det, brukade vallkullorna på sin färd till fåbodstället lägga sina psalmböcker.

Stenkumlet. Jättelika klippblock som fraktats hit av inlandsisen. I blocken finns insprängda sk granater. Här hålls högmässa annandag pingst varje år. Fin rastplats.

Björnhålet. En plats där björn jagats och nedlagts.

Alfreds tall. Den korsmärkta tallen minner om den 25/1 1935, då Alfred Eriksson, Östantjärna, blev ihjälklämd av ett timmerlass.

Korset. Knivstigen förenas här med Kabelvägen som är en lättgången skogsbilväg som leder ner till Nygården i Kniva. Enligt sägen skall ett mord ha förövats här. Vålen (rishögen) har bildats av att de förbipasserande offrat en kvist för den mördade.

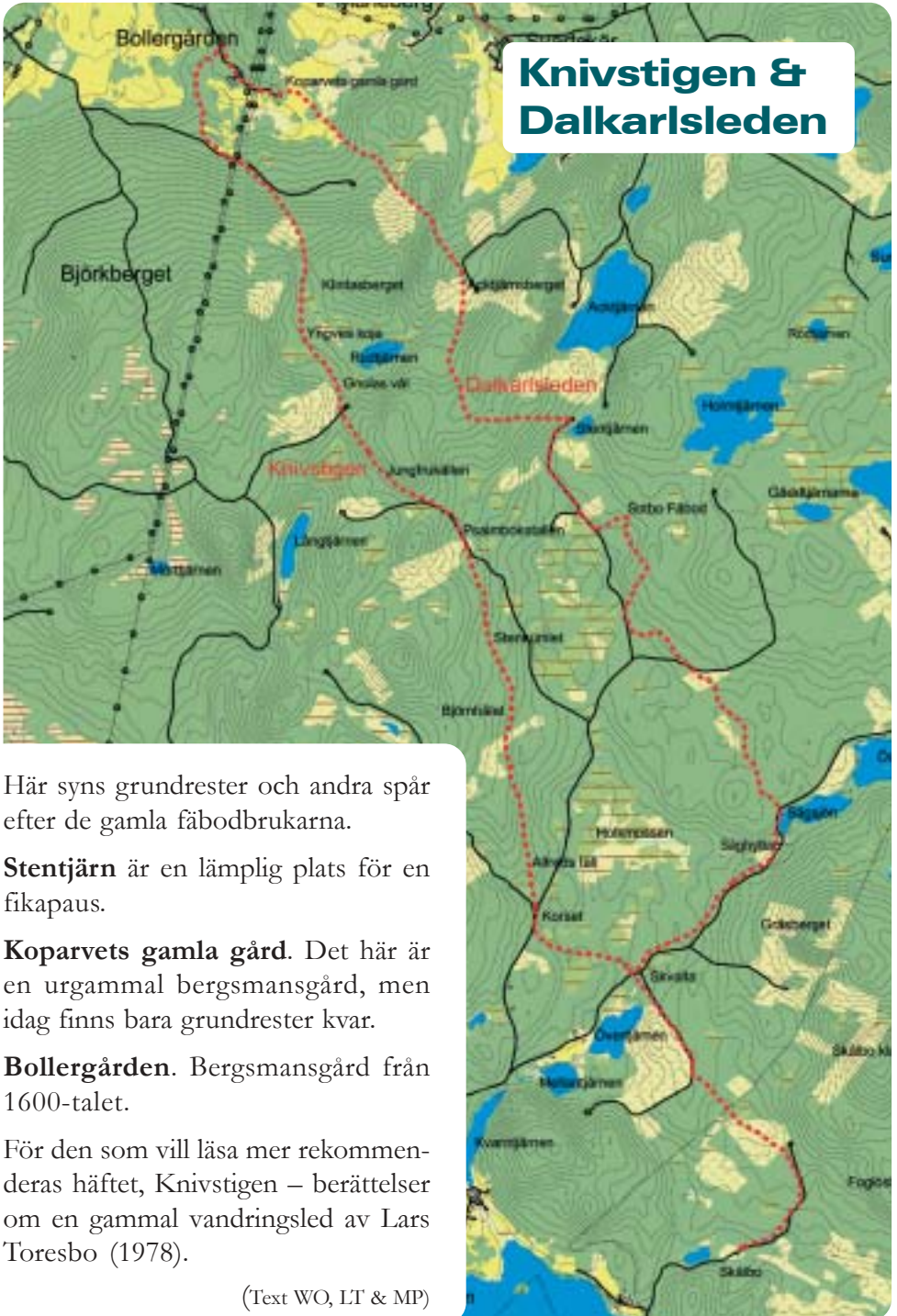
Skvalta. En skvalta var en liten vatten-driven kvarn, vanlig på gårdarna förr. Här har också funnits en kopparhytta. Knivstigen viker av mot Skedvi, men fortsätter Du längs vägen till Såghyttan, så kommer du in på **Dalkarlsleden**, som inte ska förväxlas med vandringsleden Mora-Stockholm (Dalkarlsvägen). Stigen har fått sitt namn av att forkarlar från Övre Dalarna, som anlätades vid Såghyttan, tog den här vägen när de for hit och hem. Längs stigen finns flera kolbottnar och kolarkojeruiner.

Såghyttan. Se information på annan plats i broschyren

Skälbo. Stigen har nu gått över i Skedvi rå och här tar Knivstigen slut. Passa på att släcka törsten i Trefaldighetskällan.

Sotbo Fåbod är en vacker oas av gammelskog i ett ungsogsområde.

Knivstigen & Dalkarlsleden

Här syns grundrester och andra spår efter de gamla fäbodbrukarna.

Stentjärn är en lämplig plats för en fikapaus.

Koparvets gamla gård. Det här är en urgammal bergsmansgård, men idag finns bara grundrester kvar.

Bollergården. Bergsmansgård från 1600-talet.

För den som vill läsa mer rekommenderas häftet, Knivstigen – berättelser om en gammal vandringsled av Lars Toresbo (1978).

(Text WO, LT & MP)

Vi vill finnas till för Dig, barn likaväl vuxen, när livet går på som vanligt och i de stunder när glädjen är överväldigande eller när sorgen känns tung.

Vi = präst, vaktmästare, barn- och ungdomsledare, värdinna, musiker. Du är välkommen till vår barn- och ungdomsverksamhet, Gudstjänster av olika slag, vuxenträffar – Café Samvaro, Livsfrågor i Fokus, körlivet. Vill du ha någon att samtala med – hör av dig.

Församlingshemmet ”Sockenstugan” lånar eller hyr vi ut (beroende på om det är vinstdrivande företag el, ideell förening) till olika verksamheter. Vi samarbetar gärna med er alla i bygden för att människor här ska trivas och uppleva att livet i dess helhet är en gåva och en glädje.

Präst 023/770058, 070/5103117
Expedition 023/770013
Värdinna 023/770451
Vaktmästare 070/3399320

Visa om Vikabygden

I Vika där finnes det skogar och malm
och åkrar och ängar och gården.

I Rankhyttan kungen har tröskat vår
halm.

Vår bygd är den bästa i världen.

ref: Gud glädje och styrke de män
som där bo. Gud glädje och styrke de
män som där bo.

Vid älvom på berg och i Dalom.

På stranden av Vikasjön står en klenod,
som manar oss se mot det höga.

Där skänkes för vardagen styrka och
mod.

Där skådar man oxen i Sjöga.

ref: Gud glädje...

Vår hembygd vi älska med varmaste
glöd.

Dess skönhet vi prisa så gärna.
Vi sträva ej blott för vårt dagliga
bröd.

Vårt vapen har också en stjärna.

ref. Gud glädje...

Melodi: Om sommaren sköna ...

Text: Lisa Gustafsson, Lunån,
omkring 1950

Dalvik Kvarn

DIN LOKALA LEVERANTÖR

Litet sortimentsurval:

- * Foder & spannmål
- * Hund-, katt- & kaninmat
- * Gräsfro & kalk
- * Fröer & utsäde
- * Gödning
- * Villaolja & diesel
- * Bränslepellets
- * Smörjolja
- * Elstängsel
- * Verktyg
- * Hö & halm

KANONPRISER PÅ SMÖRJOLJA

Tillbehör till både
husdjur och boskap !

ARBETSKLÄDER
& SKYDDSSKOR

BESTÄLL VILLAOLJAN HOS OSS !

Dalvik
0243-78400

Tuna
0243-239000

Djurås
0241-52000

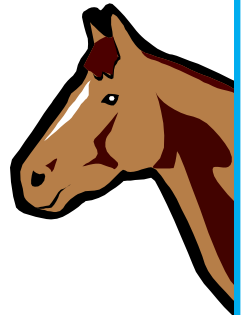
Falun
023-20960

Löa
0580-30140

Ridhus och stall i Vika Strand

Ridhus – Anna Strandberg
070-548 69 96

Stallet – Fredrik Westberg
023-912 14

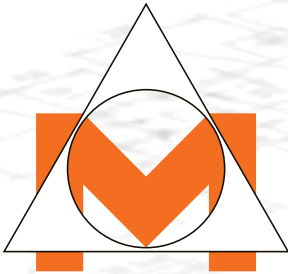

Välkommen till

RIDHuset

Vika Strand

Stallet i Strand

MASKINSYSTEM AB

SPECIALMASKINER FÖR STÅLINDUSTRIN

Färnviken 35
791 96 FALUN
023-770 400

FALUTEKNIK AB

Ingenjörskonst

Färnviken 35
791 96 FALUN
023-770 410

CALIBER Engineering

Åsgatan 26
791 71 FALUN

Konsulttjänster
inom systemteknik
och maskinteknik

Tel: 023 - 163 61,
Mobiltel: 070 - 359 72 80
E-mail: perst@swipnet.se

Låt inte slumpen avgöra vad som är viktigt.

Bra företag har bestämda mål. Våra är att tillgodose kundens behov och överträffa deras förväntningar på Stora Enso. Läs om hur vi gör det på

www.storaenso.com

STORAENSO
what paper can do

Travek Redovisningsbyrå HB ”allt inom ekonomi för ditt företag”

- Bokföring
- Deklarationer
- Ny bildande av bolag
- Kontakt/samarbete med revisor

Åsgatan 40
791 71 Falun
tel: 023-12510
fax: 023-64345
mobil: 0704-713159 Per Liedholm
mail: liedholm@travek.se
www: travek.se

Är du också nyfiken?

Det kostar ingenting att fråga

Det är bara ett fåtal som känner till vad vi gör på Dala Ritkonsult. Vi arbetar med EU- och SIDA-projekt, kartor, websidor, webbutiker, broschyrer och texter.

I varje projekt arbetar vi tillsammans med kunden och tar fram förslag på lösningar. Samarbete under hela projekttiden ger bättre slutresultat och vi får ännu en nöjd kund.

Det är vi som gör jobbet

Kerstin jobbar med EU- och SIDA-relaterade projekt i Dalarna, Polen, Litauen och Vitryssland.

Barbro arbetar med alla förekommande typer av kartor, från digitalisering till tryckta turistkartor, sökbara internetkartor och GIS, databaser kopplade till kartor.

Irene är skribent och copywriter och skriver bland annat artiklar till olika tidningar.

Är du fortfarande nyfiken?

ring 023-79 99 77 eller gå in på www.dalarit.se

16

Rankhyttan är en bergfrälsegård med anor från 1500-talet där själva herrgården är byggd på gråstensvalv från medeltiden.

Herrgårdsbyggnaden som den ser ut idag är från 1813 och ekonomibygnaderna byggdes omkring 1840. Gården har haft många olika ägare genom tiderna men en av de mest kända torde vara Anders Persson som var studiekamrat med Gustav Vasa. På den tiden (början av 1500-talet) såg gården annorlunda ut. Då låg kopparhytta, såg, kvarn och benstamp vid bäcken och stora slaggvarp bredde ut sig över gården. Slaggen finns kvar men är nu utslätad och ligger under jorden. Under medeltiden togs malmen från Falu koppargruva och under 1500-talet även från Kalvbäckens gruvor.

Mellan åren 1919 och 1998 ägdes Rankhyttan av Skogsvårdsstyrelsen där de bedrev undervisning och försöksverksamhet.

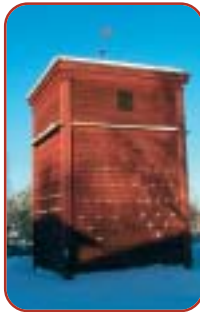

Foto Måns Pettersson

Foto Sven-Ole Bäckström

Foto Stig Forsling

SVS äger fortfarande skogen och det finns en 4 km lång skogsstig med information om skogsbruk.

Vid infarten till Rankhyttan finns en hög fyrkantig timmerbyggnad, med en mängd borrade hål med ”tak” över, på alla fyra väggarna – det är en sk kornskruv. Man torkade säd genom att hissa upp säckar utvändigt och hålla säden genom en öppning i taket. Sädeskornen ”skruvade” sig ner via ett system av vinklade brädor till tömningsfacken, där de åter samlades i säckar. Om säden inte var tillräckligt torr upprepades proceduren. Ytterligare två av landets ytterst få bevarade kornskruvar finns dels vid Hagelsnäs och dels vid Borsänge i Vika.

Text MP & SF

17

Kungsladans timmer högs på 1470-talet och byggnaden uppfördes sannolikt av timringsmän från Mälardalen. Tröskladan blev redan 1668 klassad som riksmonument och vårdas av Statens fastighetsverk. De snedställda brädorna över varje liggande stock,

liksom de lösa brädorna som täcker knutarna, är ett sätt att skydda byggnaden mot sol och fukt.

1520 ägdes Rankhyttan av bergsmannen Anders Persson, studiekamrat med Gustav Vasa under studietiden i Uppsala. Vintern 1520 var Gustav

Vasa på flykt undan danska spejare och sökte hjälp hos Anders Persson. Enligt de berättelser om Gustav Vasas olika äventyr i Dalarna, skall han ha tröskat säd tillsammans med gårdsfolket i denna lada.

Text SF

18 **Strand** eller **Vika Strand** var förr i tiden en viktig knutpunkt för transporter mellan Falun och Västerås och vidare till Stockholm. Produkter fraktades över Runn från Falun för vidare transport längs med Badelundaåsen. Det är därför roligt att Sveriges äldsta milsten på kanske ursprunglig plats från 1652 finns i Strand. Ytterligare en milsten från 1873 av slaggsten finns på samma plats. Strand är den by i Vika socken som nämns i skrift tidigast,

Foto Stig Forsling

Foto Måns Pettersson

1327 och är genom tiderna den näst största byn i socknen efter Kyrkbyn. I Strand som är en sk radby finns flera kringbyggda äldre gårdar från 1700- och 1800-talet. Vikas mest kända spelman, Albin Brodd 1897-1964 levde och verkade i Holn, strax utanför Strand.

Text MP

19 Efter vägen mellan Vika Strand och Lövåsen, på norrsidan om Hagelsnässjön, ligger den vackra herrgården **Hagelsnäs**. Från början fanns en gård i backen på andra sidan sjön, Backa, som brann ned efter att åskan slagit ner. Man byggde nytt och kallade det för Hagelsberg. Detta hus brann ner på 1680-talet. Hagelsnäs byggdes då på nuvarande plats och nämns första gången 1680. Flygelbyggnaderna tillkom på 1800-

Foto Stig Forsling

talet. Till Hagelsnäs skapades på 1820-talet Såghyttan, med kopparframställning av malm från Tomtebo gruva i Stora

Skedvi och rester från Kalvbäckens gruva. Hagelsnäs var bostad för platschefen för Kalvbäckens gruvor. 1955 kom gården i Bolidenbolagets ägo och används idag av Trelleborg-koncernen som konferenshotell. Tidigare ägare av Hagelsnäs bestod främst av officerare från Dalregementet samt brukspatroner – mer

20 **Nyhyttan** nämns första gången 1481. Här har funnits en skvaltkvarn och en kopparhytta. Kvarn finns stora slagvarpshögar söder om vägen samt en hyttedamm. På 1700-talet blev det modernt med badanstalter. 1796 provades vattnet och en brunnsanläggning byggdes. 1833 revs brunns huset och ett nytt byggdes. En kraftig om- och tillbyggnad gjordes 1895 och brukades fram till 1914. Byggnaden kallas numera "Hotellet".

21 **Kalvbäckens gruvor** i Kalvbäcken har anor sedan 1200-talet. Många ägare skymtar fram under åren. År 1526 fick Anders Persson, på Rankhyttan gruvan i förläning av Gustaf Eriksson Vasa. Anders Persson råkade i onåd hos konungen för påstådda konspirationen mot honom i samband med klockupproret och släkten Persson förlorade rättigheten till gruvan, samtidigt som han miste huvudet. Rättigheten återlämnas senare till Anders syster som stod för brytningen fram till 1549 då "Kronan" tog över. Den malm som då utvanns var koppar

kända namn är tex Geete, Nisser. En skröna, eller sanning, säger att en Geete spelade bort Hagelsnäs på poker, medan hustrun väntade i vagnen utanför. På gården finns en av socknens tre kornskruvar (se Rankhyttan), den är dock ej i ursprungligt skick.

Text SF & MP

I byn finns en medeltida lada uppförd av rundtimmer som är fällt vintern 1473-74. Inne finns en stege uthuggen ur en stock samt en svårtydd runrad. Den gamla forvägen mellan Västerås och Falun passerade Nyhyttan. En färdstuga, Ormhagen, med 32 spiltplatser och med "näringsfång och krögeriförmån" gav möjlighet för forkarlar och hästar att vila.

Text LT

Anrikningsverk och krosshus innan branden 1948. Foto lånat av Lasse Westlund.

och cirka 200 gram silver per ton malm. Under 1800-talet nyttjades brytningsrätten av ägarna till Hagelsnäs för att sedan övergå till AB mellansvenska

Malmfälten. Hagelsnäs Herrgård blev senare säte för platschefen vid Kalvbäckens gruvor. Mellan 1915-1963 pågick brytningen oavbrutet och 1940-talet var den stora blomstringstiden för Kalvbäckens gruvor, som då sysselsatte ett 40-tal män och kvinnor. 1948 övergick ägandet till Bolidenbolaget. Nu gick brytningen fort och för att vara dagbrott i början av 1900-talet bröts nu på 220 meters djup med ett donschart till omkring 420 meter. Det som nu utvanns ur gruvan var zink, bly och svavelkis. 1962 inträffade ett ras i dagbrottet och 1963 upphörde brytningen helt. Stora slighögar som reser sig som berg i naturen vittnar nu om den en gång så givmilda gruvan där brytning förekommit i åtminstone 500 år.

Text LT

Foto Emma Zakrisson

22

Lunån med Övre Lunån.

I sydostligaste delen av Falu kommun, nära gränsen till St Skedvi, ligger den natursköna byn Lunån vid sjön Övre Klingens norra strand. Landskapet övergår här från skogsbygd till ett mera öppet och lövträdsbetonat landskap. Här gick en gång i tiden högsta kustlinjen. Byn har mycket gamla anor och är en av de äldsta byarna i Vika socken. Flera gjorda stenåldersfynd vittnar härom. I anslutning till den strömmande ån från Såghytan, förbi Övre Lunån, ner till

Foto Stig Forsling

Lunån finns lämningar av omfattande hytt- och kvarndrift.

Bergfrälseegendomen St Lunån, med sina hyttor, hade under Falu gruvors storhetstid många olika ägare. Under 1900-talet bedrevs kvarn- och sågverksrörelse av AB Zinkgruvor i byn.

Idag är Lunån en by, som präglas av småskaligt jordbruk och är en idyll med både permanent- och fritidsboende befolkning.

Text K-E L

Såghytte kopparverk. År 1820 förhandlades om start av Såghytte Kopparverk. Intressenter var ägare till Tömtebo koppargruva i St Skedvi. Även kopparmalm från Kalvsbäcken togs om hand. Mellan 1830-1865 bedrevs kopparsmältning och svaveltillverkning där. Genom en ny metod för smältning, som startade vid Kratte Masugn blev smältningen vid Såghytte Kopparverk inte lönsam.

Dessutom krävde vikabönderna mera för kolet. Allt försålades vid en auktion 1867. Husen finns utplacerade i Vika och Guldsmedsbo. Kvar finns grundstenar av hyttan, garhyttan, varm- och kallrostar samt stora slagghögar. Genom besök på platsen kan man få en stor inblick hur verksamheten bedrivits.

Text LT

Fornlämningar i Vika socken.

Under forntiden var trakterna kring Runn och Vikasjön en av Dalarnas huvudbygder. Vattnet och vikarna gav god tillgång på vilt, fisk och transportmöjligheter. Området kring Vikasjön och Kyrkbyttjärn är av Riksantikvarieämbetet klassat som riksintressant och det går genom olika lämningar följa historien ända till stenåldern. Ett tiotal platser har påträffats med fynd från denna tid, tex stenyxor och pilspetsar

Fångstgropen vid Fernviken visar på den tidens jaktmetoder. Ett flertal gravar från järn-åldern finns i området, bla i Andrakebyn och i Folkarbyn vilken

också består av ett 10-tal runda stensättningar. Förutom stenåldersfynd och gravplatser består fornlämningarna huvudsakligen av järnframställningsplatser, hyttplatser, gruvhål, slagghögar och rester av fäbodrar vilka är belägna i de östra delarna av socknen. Se även Kivnäbben nr 10 och Fornäs udd nr 15.

Text MP

Foto Stig Forsling

Stensättningarna i Folkarbyn

För den fiskeintresserade finns det många möjligheter i Vika

Foto Stig Forsling

För en billig penning kan man fiska i sjuttioalet sjöar och skogstjärnar och en stor del utav Runn. Fiskekort säljes av Vika FVOF (Fiske Vårds Områdes Förening) och går att köpa bla på Turistbyrån i Falun (Välkommen till Falun AB), Jakt och Fiske Center Falun AB och Vika café. Med detta fiskekort medföljer en svartvit karta över fiskevårdsområdet. Många skogsvägar är privatägda och kan ibland vara igenbommade under vissa tider av året. Hänsyn till dessa vägar måste tas vid tjallossning eller långvariga regnperioder.

Det finns även möjligheter för den som vill fiska ädelfisk inom fiskevårdsområdet. Vika sportfiskeklubb arrenderar Sågsjön (nr 23) och Långtjärn (nr 31) och Faluverkens sportfiskeklubb arrenderar Mörttjärn (nr 32) där det sättes ut regnbågsforell. Fiskekort för Sågsjön och Långtjärn löses i automat i Nyhyttan

och för Mörttjärn via medlemskap i Faluverkens sportfiskeklubb.

Kontaktpersoner för dessa föreningar finns på vår hemsida www.vikabygden.nu

Även Runnfiskekort finns som gäller för hela Runn och kan köpas på Turistbyrån i Falun.

Text EL, KP, MP

Foto Stig Forsling

Foto Måns Petterson

Lokaler i Vika att hyra

28 Sundets Bygdegård

3 Kniva bystuga

12 Sockenstugan

26 Templet

27 Strands bystuga

Nr	Namn	Belägenhet	Öppet
----	------	------------	-------

Äta och bo i Vika

Nr 4	Stabergs café	Stabergs hembygdsgård	sommartid+helger
Nr 12	Vika café	Vika Kyrkby	året runt
Nr 10	Vikagårdens vandr.hem	Kivnäbben	året runt
Nr 16	Rankhyttans herrgård	Rankhyttan	året runt

Bada i Vika

Nr 25	Vika poolen	Vika Kyrkby	sommarlovet
Nr 24	Strand	Vika Strand	friluftsbad
Nr 10	Kivnäbben	Kivnäbben	friluftsbad

Småbåtshamnar i Vika

Nr 24	Strands båtklubb	Vika Strand	för medlemmar
Nr 29	Stabergs båtklubb	Staberg	för medlemmar
Nr 30	Vika båtklubb	Vika Kyrkby	för medlemmar

29 Stabergs båtklubb

24 Strands båtklubb

30 Vika båtklubb

För mer information se www.vikabygden.nu

Utsikt över Vika socken
från Rösåsens utsiktstorn.

Foto Måns Pettersson och Lothar Middendorf

Broschyren är producerad av Vikabygdens intresseförening i samarbete med Vika Hosjö Hembygdسفörening och finansierad via EU-medel, Mål 2 Norra, Ramprogrammet för näringslivsutveckling gällande Faluns landsbygd, Blomsterfonden Vikaförsamling, Kulturmiljöenheten Länsstyrelsen Dalarnas län samt annonsintäkter

Texter av: LT-Lars Toresbo, WO-Willy Olausson, TJ-Tomas Jågas, SF-Stig Forsling, K-EL-Karl-Erik Lunå, MP-Måns Pettersson, EL-Erik Lundin, KP-Kurt Persson

Var och en ansvarar för innehållet i sina texter.

Foto omslag: småbilder Måns Pettersson, Emma Zakrisson, Martin Eriksson, future imagebank, bild på bläsand - Lars Lagerqvist

Projektleddare: Måns Pettersson, Vika Intresseförening

Grafisk form: Lisa Staffas

Tryck: Intellecta Strålin, Grycksbo, 2004 på 130g G-print

Mål 2

Vika

så här hittar du

